

Socialtjänstens barn- och ungdomsvård

Lilla Edets kommun

December 2021

Erika Brolin, projektledare

Isabelle Panasco, projektmedarbetare

Karin Magnusson, kvalitetssäkrare

Sammanfattning

PwC har på uppdrag av de förtroendevalda revisorerna i Lilla Edets kommun genomfört en granskning av socialtjänstens barn- och ungdomsvård. Syftet med granskningen är att bedöma om:

- Socialnämnden säkerställer en ändamålsenlig handläggning av utredningar och följsamhet till handläggningstider
- Socialnämnden har en tillräcklig intern kontroll inom området.

Utifrån genomförd granskning är vår samlade bedömning att socialnämnden **inte helt** säkerställer en ändamålsenlig handläggning av utredningar och följsamhet till handläggningstider samt **inte helt** har en tillräcklig intern kontroll inom området.

Nedan ses bedömning för varje revisionsfråga. För fullständiga bedömningar se respektive revisionsfråga i rapporten eller det avslutande avsnittet "Sammanfattande bedömningar utifrån revisionsfrågor".

Revisionsfrågor	Bedömning	
Finns en välfungerande organisation inkl. kompetens för att ta emot och utreda ansökningar och anmälningar avseende barn och unga?	Delvis	
Genomförs och dokumenteras skyddsbedömning?	Ja	
Finns en efterlevnad till lagstiftningens krav på utredningstider, inklusive beslut om förlängning av utredningstid i de fall dessa överstiger 4 månader?	Nej	
Sker systematiska egenkontroller av handläggning och dokumentation samt handläggningstider?	Ja	
Sker uppföljning på aggregerad nivå vad gäller såväl kostnadsutveckling som resultat och effekter av beslutade insatser?	Delvis	

Rekommendationer

Mot bakgrund av genomförd granskning vill vi rekommendera socialnämnden:

- Att säkerställa att dokumentation i journalsystemet sker så snart som möjligt efter exempelvis genomförd skyddsbedömning.
- Att vidta ändamålsenliga åtgärder för att säkerställa att utredningar slutförs inom lagstadgad tid.
- Att fortsätta att arbeta för att hitta former för systematisk uppföljning avseende resultat och effekter av beslutade insatser, då detta kan leda till än bättre kunskap om de insatser som verksamheten erbjuder och hur dessa fungerar.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Inledning	4
Bakgrund	4
Syfte och revisionsfrågor	4
Revisionskriterier	5
Avgränsning	5
Metod	5
Socialtjänsten i Lilla Edets kommun	6
Granskningsresultat	7
Organisation för att ta emot och utreda ansökningar och anmälningar	7
lakttagelser	7
Bedömning	8
Bedömning av behov av omedelbart skydd	9
lakttagelser	9
Bedömning	10
Utredningstider	10
lakttagelser	11
Bedömning	12
Egenkontroller avseende handläggning, dokumentation och handläggningstider	12
lakttagelser	12
Bedömning	14
Uppföljning på aggregerad nivå	14
lakttagelser	14

Bedömning	15
Samlad bedömning	16
Rekommendationer	16
Sammanfattande bedömningar utifrån revisionsfrågor	17

Inledning

Bakgrund

I socialtjänstlagen (SoL) finns grundläggande bestämmelser om samhällets skyldighet att tillse att barn och unga får växa upp under trygga förhållanden. Socialnämnden har som skyldighet att tillse att barn, unga och deras familjer vid behov får tillgång till det stöd och det skydd de behöver, och om den unges bästa motiverar det, vård och fostran utanför det egna hemmet.

Om socialtjänsten efter genomförd utredning finner att ett barn är i behov av stöd kan frivilliga insatser erbjudas enligt 4 kap. 1 § SoL. Under vissa förhållanden har socialnämnden (eller motsvarande) möjlighet att ge barn och unga det stöd och skydd de behöver även om samtycke till insatserna saknas. Det sker då enligt Lag med särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU).

Det är ur rättssäkerhetssynpunkt viktigt att myndigheter handlägger ärenden så snabbt och enkelt som möjligt. Därav finns det bestämmelser kring detta i förvaltningslagen. Särskilda tydliggöranden avseende handläggningstider kopplat till behovet av ingripande för ett barns skydd eller stöd finns dessutom i socialtjänstlagen. Givna tidsramar finns bland annat avseende när skyddsbedömning ska vara gjord samt att den ska dokumenteras. Det regleras också exempelvis hur länge en utredning får pågå samt vilka krav som gäller vid eventuell förlängning av utredningstiden.

Nämndens ansvar är bland annat att säkerställa att verksamheten bedrivs utifrån gällande lagar och regler samt att det finns en god intern kontroll. Lagstiftaren har tydliggjort vikten av skyndsamhet i utredningar som rör barn eller unga och bristande följsamhet till detta kan vara ett mått på att verksamheten inte bedrivs på ett ändamålsenligt sätt.

Ett fungerande flöde i utredningsarbetet har betydelse för den enskilde medborgarens rättssäkerhet, men påverkar också arbetssituationen för berörd personal.

Revisorerna i Lilla Edets kommun har i sin risk- och väsentlighetsanalys funnit skäl att genomföra en granskning inom ovan rubricerat område

Syfte och revisionsfrågor

Syftet med granskningen är att bedöma om:

- Socialnämnden säkerställer en ändamålsenlig handläggning av utredningar och följsamhet till handläggningstider
- Socialnämnden har en tillräcklig intern kontroll inom området.

Följande revisionsfrågor ska besvaras:

- Finns en välfungerande organisation inkl. kompetens för att ta emot och utreda ansökningar och anmälningar avseende barn och unga?
- Genomförs och dokumenteras skyddsbedömning?
- Finns en efterlevnad till lagstiftningens krav på utredningstider, inklusive beslut om förlängning av utredningstid i de fall dessa överstiger 4 månader?
- Sker systematiska egenkontroller av handläggning och dokumentation samt handläggningstider?
- Sker uppföljning på aggregerad nivå vad gäller såväl kostnadsutveckling som resultat och effekter av beslutade insatser?

Revisionskriterier

Granskningen har genomförts med utgångspunkt i följande revisionskriterier:

- Socialtjänstlagen (2001:453)
- SOSFS 2014:6 Handläggning av ärenden som gäller barn och unga
- Lokala styrande och stödjande dokument

Avgränsning

Granskningsobjekt är socialnämnden.

Granskningen avgränsas till handläggningstider och inte rättssäkerheten i andra avseenden.

Metod

Granskningen har genomförts genom insamling och genomgång av för granskningen relevant dokumentation. Vidare har ett antal intervjuer med följande funktioner genomförts:

- Nämndens presidium
- Socialchef
- Verksamhetschef IFO
- Enhetschef vuxen och mottagning
- Enhetschef barn och familj
- 1:e socialsekreterare
- Ett urval av socialsekreterare

För att kontrollera efterlevnaden till lagens krav om skyddsbedömningar har ett urval om de 10 senaste anmälningarna som inkommit till förvaltningen innan startdatum för granskningen gått igenom. För att kontrollera efterlevnaden till lagens krav om utredningstider har utdrag av verksamhetsstatistik avseende utredningar som har ett startdatum 16 månader till 4 månader innan granskning startat efterfrågats. Det innebär att utredningar från ett helt år omfattas av urvalet. Samtliga utredningar som granskas borde vara avslutade om beslut om förlängning av utredningstid inte finns.

De intervjuade har beretts möjlighet att sakgranska rapporten.

Socialtjänsten i Lilla Edets kommun

Verksamhetsområdet barn och unga ingår i Lilla Edets kommun i socialnämndens ansvarsområde. Socialnämnden är ny från och med år 2021. Dessa frågor omfattades tidigare av dåvarande individnämndens ansvarsområde. I individnämndens årsrapport för år 2020 framgår att fokus legat på att, som ett led i att nå målet om en ekonomi i balans och minska standardkostnadsavvikelsen inom individ- och familjeomsorgen, minska externa placeringar och utveckla öppenvården för att på hemmaplan kunna möta medborgarnas behov.

I socialnämndens mål- och resursplan för år 2021 framgår att arbetet med att öka utbudet av - och kvaliteten på - öppenvårdsinsatserna har pågått sedan 2019. Inställning/värdegrund, kompetens och metoder har utgjort fokusområden. Parallellt med detta har omställning till arvoderade familjehem för barn och unga pågått. Det beskrivs att genom dialog och kunskapsutveckling har synsättet förändrats till att vara mer i linje med barnkonventionen. Vidare framgår att detta har inneburit en förändring, där en placering kommer i allra sista hand, när allt annat har prövats eller om barnet behöver skydd från övergrepp av olika slag. Det har även inneburit en förändring på så sätt att placeringar ses som undantag och en kortvarig intervention medan föräldrarna ges allt tänkbart stöd för att kunna återta ansvaret för och omsorgen om sina barn. Kostnaderna för externa placeringar minskade under år 2020. En förutsättning för att detta håller i sig på lång sikt framhålls vara fortsatt utveckling av öppenvården som ska arbeta rådgivande, behandlande och förebyggande. Förebyggande arbete kring barn och unga finns med bland nämndens prioriterade mål för år 2021.

Granskningsresultat

Organisation för att ta emot och utreda ansökningar och anmälningar

Finns en välfungerande organisation inkl. kompetens för att ta emot och utreda ansökningar och anmälningar avseende barn och unga?

I 3 kap 3 § socialtjänstlagen anges att det för utförande av uppgifter inom socialtjänsten ska finnas personal med lämplig utbildning och erfarenhet. I 3 a § regleras vidare att socialnämnden ska använda handläggare som har avlagt svensk socionomexamen eller annan relevant examen på minst grundnivå i högskolan för utförande av sådana uppgifter inom socialtjänsten rörande barn och unga som innefattar:

1. bedömning av om utredning ska inledas,
2. utredning och bedömning av behovet av insatser eller andra åtgärder, eller
3. uppföljning av beslutade insatser.

Socialnämnden ansvarar för att den handläggare som självständigt utför de arbetsuppgifter som avses ovan har tillräcklig erfarenhet för uppgiften.

Detta kapitel fokuserar i huvudsak på verksamhetens förmåga att *ta emot* anmälningar och ansökningar samt hantera dessa fram till och med ett beslut om att inleda/inte inleda utredning, medan ett senare kapitel behandlar själva utredningsprocessen med fokus på utredningstider.

lakttagelser

Ansökningar om stöd från socialtjänsten och anmälningar vid oro för barn och unga går i Lilla Edets kommun i huvudsak genom den så kallade mottagningsgruppen, bestående av cirka 3,5 heltidstjänster (varav 1:e socialsekreterare utgör en halv heltidstjänst). Vid intervjuer ges uttryck för att man upplever att det finns tillräckligt med personella resurser och kompetens inom verksamheterna för att klara av att hantera den rådande ärendemängden. Personalomsättningen beskrivs som relativt låg. Dock upplevs tillgången till utbildade socionomer i vissa fall vara begränsad, vilket medför att vikariat kan vara svåra att tillsätta. Enligt intervjuade har samtlig personal bedömts ha de kvalifikationer som socialtjänstlagen kräver för att utföra uppgifter rörande barn och unga. I granskningen beskrivs att det pågår ett utvecklingsarbete vad gäller kompetensutveckling, i syfte att tydliggöra vilka utbildningar som bör genomföras beroende på erfarenhet och typ av frågor som man arbetar med.

På Lilla Edets kommuns hemsida finns en instruktion för hur en anmälan kan göras, samt mailadress till mottagningsgruppen. Inom mottagningsgruppen har man ett rullande schema över handläggare som ansvarar för flödet, både via jourtelefon, att ta emot akutbesök och bevaka mottagningsmailen. Under de dagar man har mottagningsfunktionen ska övriga inbokade besök undvikas. Anmälningar som

inkommer utanför kontorstid tas omhand av en socialjour upphandlad via Göteborgs stad. Socialjouren ombesörjer även akuta behov av hjälp.

Handläggare inom mottagningsenheten ansvarar bland annat för att genomföra den bedömning av behov av omedelbart skydd (så kallad skyddsbedömning) som i enlighet med socialtjänstlagen ska genomföras genast (se mer om detta i separat kapitel). Det ligger även i mottagningens ansvar att genomföra den förhandsbedömning som utmynnar i ett beslut om att inleda eller inte inleda utredning. I de fall som utredning inleds lämnas ärendet vidare till utredande socialsekreterare. Om det barn som anmälan rör redan har ett pågående ärende hos socialtjänsten, går i regel den nyinkomna anmälan direkt till den ansvarige handläggaren som då har att se till att de efterföljande stegen sker i enlighet med gällande bestämmelser. På måndagar varje vecka har mottagningsgruppen en gemensam genomgång där möjlighet finns till att diskutera ärenden om behov finns. Mötet, som leds av 1:e socialsekreterare, syftar också till att gå igenom alla ärenden där utredning inletts så att dessa sedan kan lämnas över från mottagningen till utredande socialsekreterare. Därutöver sker även ett möte varje torsdag där frågor kring organisation, arbetsmiljö etc. hanteras. Vid dessa möten deltar även enhetschef.

I socialnämndens delegationsordning regleras vem som är delegat för vilken typ av frågor. Det framgår bland annat att delegationen avseende beslut om att inleda utredning ligger på socialsekreterare, medan beslut om att utredning inte ska inledas (eller att inledd utredning ska läggas ned) ligger på 1:e socialsekreterare.

Vad gäller stöd i det dagliga arbetet beskrivs vid intervjuer att det finns dokumenterade rutin- och riktlinjedokument samlade i ett kvalitetsledningssystem. Systemet uppfattas dock av de intervjuade som något svårnavigerat.

Bedömning

Finns en välfungerande organisation inkl. kompetens för att ta emot och utreda ansökningar och anmälningar avseende barn och unga?

Delvis.

Vi bedömer att det i huvudsak finns en tydlig organisation och ett strukturerat flöde för att ta emot och utreda ansökningar och anmälningar rörande barn och unga. Berörda medarbetare beskrivs ha den kompetens som krävs enligt socialtjänstlagen. Vidare beskrivs det finnas tillräckliga personella resurser inom mottagningsfunktionen, utifrån rådande ärendeinflöde. Som närmare beskrivs i ett senare kapitel råder dock större utmaningar i den handläggargrupp som genomför själva utredningarna, dvs. de som tar över när handläggare i mottagningen beslutat om att inleda utredning avseende ett barn.

I aktuell delegationsordning regleras vilken funktion som har delegation att fatta vilken typ av beslut.

Granskningen visar att det föreligger ett visst utvecklingsbehov vad gäller en smidig tillgång till stödjande dokument såsom riktlinjer och rutiner relevanta för ärendehantering.

Vi ser positivt på att det pågår ett arbete med att tydliggöra de kompetensutvecklingssteg som kan/bör genomgå beroende på tidigare kunskap och erfarenhet.

Bedömning av behov av omedelbart skydd

Genomförs och dokumenteras skyddsbedömning?

Socialstyrelsen uttrycker i sin handbok *Utreda barn och unga* att barnets/den unges behov av skydd eller stöd kan behöva övervägas vid flera tillfällen under pågående utredning. I socialtjänstlagens 11 kap. 1a § regleras dock att socialnämnden, vid inkommen anmälan, genast ska göra en bedömning av om barnet eller den unge är i behov av omedelbart skydd samma dag eller senast dagen efter. Detta brukar kallas för skyddsbedömning. Skyddsbedömningen ska dokumenteras. Beslut om huruvida utredning ska inledas eller inte ska fattas inom fjorton dagar efter det att anmälan har kommit in (om det inte finns synnerliga skäl för annat). Ett sådant beslut behöver dock inte fattas om det redan pågår en utredning om det barn eller den unge som anmälan avser.

I Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om dokumentation¹ framgår att den dokumenterade skyddsbedömningen ska innehålla följande uppgifter:

- vilken bedömning som har gjorts av barnets eller den unges behov av omedelbart skydd,
- vilka faktiska omständigheter och händelser av betydelse som ligger till grund för nämndens bedömning,
- när bedömningen har gjorts, och
- namn och befattning eller titel på den som har gjort bedömningen.

Regeringen uttalar i förarbetena att socialnämnden behöver ta fram rutiner för hur en skyddsbedömning ska göras.

lakttagelser

Utöver Socialstyrelsens handböcker används även lokalt framtagna rutiner och mallar för hur skyddsbedömningar ska genomföras. Intervjuade uppger att BBIC² är integrerat i verksamhetssystemet. Intervjuade beskriver att inflödet av orosanmälningar varit högt hittills under år 2021, vilket också föranlett att många skyddsbedömningar har behövt göras. Man uppfattar dock följsamheten till lagstiftningens krav på detta område som god.

Inom ramen för granskningen har vi gått igenom utdrag ur totalt tio barns akter utifrån syftet att kontrollera om skyddsbedömning genomförts skyndsamt samt om de innehåller de uppgifter som specificeras i början av detta kapitel. Ett av de erhållna

¹ Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om dokumentation i verksamhet som bedrivs med stöd av SoL, LVU, LVM och LSS

² Barns behov i centrum; ett arbetssätt som innehåller en struktur för handläggning, genomförande och uppföljning av myndighetsutövningen som är anpassat efter socialtjänstens regelverk.

ärendena avser en anmälan inkommen år 2016, varför vi i granskningen valt att exkludera denna då den ligger fem år tillbaka i tiden.

Vi fokuserade således på de nio senast inkomna anmälningarna och konstaterar utifrån detta att skyddsbedömning i samtliga nio fall skett samma dag som anmälan inkommit. I huvudsak används en och samma struktur för dokumentation av genomförd skyddsbedömning, där rubrikerna tycks syfta till att säkerställa att samtliga delar som skyddsbedömningen ska innehålla faktiskt kommer med. I ett fall har dokumentationen inte gjorts i enlighet med ovanstående struktur. Det går i detta fall att utläsa vem som upprättat aktanteckningen samt när anteckningen upprättats, även om det inte framgår fullt lika tydligt som i övriga ärenden vem (namn och befattning) som gjort själva bedömningen. Vi kan också se att det i ett fall inte med full tydlighet framgår vilka faktiska omständigheter och händelser av betydelse som ligger till grund för nämndens bedömning.

Vi kan se att datum för genomförda skyddsbedömningar i regel framgår i dokumentationen av desamma. Dock noterar vi att datumet för upprättandet av själva anteckningen i verksamhetssystemet i vissa fall inte är samma datum som då skyddsbedömningen anges ha genomförts, vilket kan tyda på en eftersläpning i införandet av dokumentationen i verksamhetssystemet.

Bedömning

Genomförs och dokumenteras skyddsbedömning?

Ja.

Vi bedömer att verksamhetens förmåga att skyndsamt genomföra skyddsbedömningar efterlever lagstiftarens krav och det finns en tydlig struktur för hur dessa ska dokumenteras.

Ur rättssäkerhetssynpunkt är det av vikt att dokumentation sker utan fördröjning. Vi rekommenderar därför socialnämnden att säkerställa att dokumentation av skyddsbedömningar sker i direkt anslutning till att de genomförs.

Utredningstider

Finns en efterlevnad till lagstiftningens krav på utredningstider, inklusive beslut om förlängning av utredningstid i de fall dessa överstiger 4 månader?

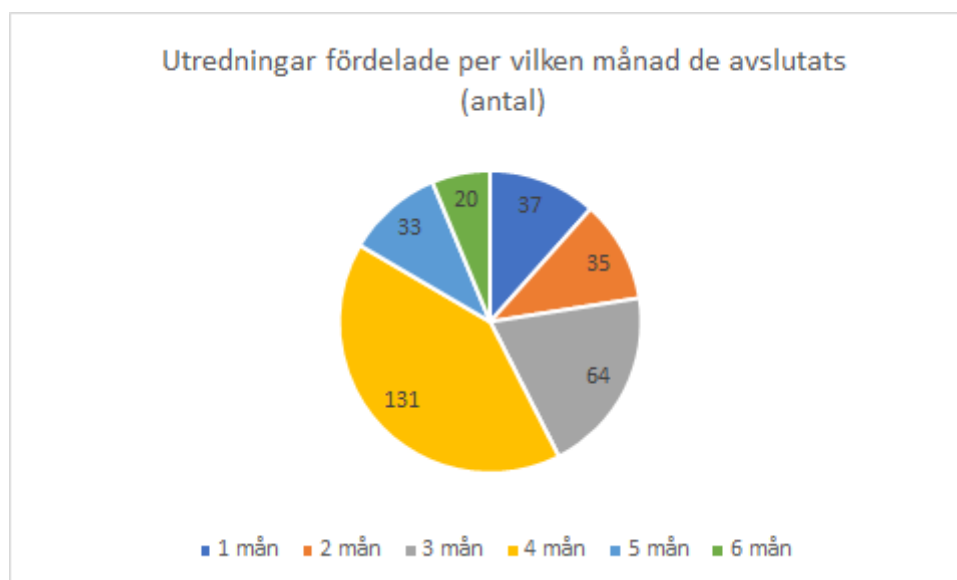
Enligt 11 kap. 2 § socialtjänstlagen ska utredningen bedrivas skyndsamt och vara slutförd senast inom fyra månader. Finns det särskilda skäl får socialnämnden besluta att förlänga utredningen för viss tid.

lakttagelser

Vi har utifrån verksamhetsdata (som vi erhållit från socialtjänsten i Lilla Edets kommun) granskat samtliga inledda utredningar³ under perioden 2020-01-01 till 2020-12-31 avseende utredningstid.

Under perioden 2020-01-01 till 2020-12-31 inleddes totalt 322 utredningar. Dessa innefattar både anmälan, ansökan samt yttrande enligt socialtjänstlagen. 267 utredningar (dvs. ca 83 %) slutfördes inom fyra månader. 55 utredningar överskred fyra månader. Två utredningar var per 2021-05-24, när statistiken togs ut, är inte avslutade. Dessa två hade vid tiden för statistikuttaget pågått längre än fem månader.

Diagrammet nedan visar avslutade utredningar under granskningsperioden fördelade på antal månaders utredningstid. I diagrammet kan utläsas att de flesta utredningar avslutats inom den fjärde månaden från inledningsdatumet. Totalt 55 utredningar slutfördes under den femte eller sjätte månaden. Två utredningar är per 2021-05-24 ännu ej avslutade och har pågått längre än sex månader. Dessa två omfattas inte i diagrammet.

Material som vi inom ramen för granskningen har tagit del av visar att beslut om förlängning av utredningstid har fattats för totalt nio ärenden.

Vid intervjuer framkommer att det finns en kännedom om verksamhetens utmaningar kring att hålla utredningstiderna. Det förklaras främst bero på resursbrist vad gäller personal inom den arbetsgrupp som ansvarar för genomförande av utredningar, samt ett oförutsett högt inflöde av ärenden. Intervjuade beskriver att ett problem till följd av resursbrist är att vissa utredningar inte kunnat fördelas ut till handläggare i god tid. När ärendet väl fördelats kan en betydande del av utredningstiden redan ha passerat.

I socialnämndens tertialrapport 1 för år 2021 framgår att arbetsbelastningen varit en bidragande faktor till att utredningar avseende barn inte alltid kunnat slutföras inom

³ Flera utredningar kan avse en och samma individ

föreskriven tid. Enheten för barn och familj har rekryterat ytterligare handläggare och viss omfördelning av arbetsuppgifter har skett inom individ- och familjeomsorgens verksamheter. Detta bedömdes sammantaget inte vara tillräckligt, varför externt stöd har behövt tas in. I granskningen uppges att man under år 2020 inte behövt använda sig av externa konsulter, men att detta krävts under år 2021. Detta bland annat till följd av sjukfrånvaro i ordinarie arbetsgrupp. Även en timvikarie stöttar upp cirka en dag per vecka.

Intervjuade beskriver att så kallade ärendetyngdsmätningar genomförs en gång per månad, i syfte att mäta handläggarnas arbetsbelastning. Sådana mätningar genomförs inte inom mottagningsgruppen, då arbetsuppgifterna är av annan karaktär än bland de utredande socialsekreterarna. Detta främst genom att mottagningen hanterar respektive ärende under kortare tid.

Bedömning

Finns en efterlevnad till lagstiftningens krav på utredningstider, inklusive beslut om förlängning av utredningstid i de fall dessa överstiger 4 månader?

Nej.

Vi bedömer att det finns brister vad gäller verksamhetens förmåga att bedriva utredningar skyndsamt och på så sätt efterleva lagstiftarens krav. En majoritet av utredningarna med utredningstid som överstiger fyra månader saknar beslut om förlängning av utredningstid. Socialnämnden bör säkerställa att det vidtas ändamålsenliga åtgärder för att komma tillrätta med utredningstiderna.

Egenkontroller avseende handläggning, dokumentation och handläggningstider

Sker systematiska egenkontroller av handläggning och dokumentation samt handläggningstider?

I Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om ledningssystem för systematiskt kvalitetsarbete (SOSFS 2011:9) framgår att den som bedriver socialtjänst ska utöva egenkontroll med den frekvens och i den omfattning som krävs för att kunna säkerställa verksamhetens kvalitet. I detta kapitel belyser vi huruvida Lilla Edets kommun har rutiner för egenkontroller avseende handläggning och dokumentation, inklusive handläggningstider.

lakttagelser

Dåvarande individnämndens internkontrollplan för år 2020 innehöll bland annat kontrollområde med bäring på ärendehantering och utredningstider avseende barn och unga. Kontrollen avseende ärendehantering avsåg samtliga av nämndens verksamhetsområden och således inte enbart barn och unga. Uppföljningen av genomförd internkontrollplan visar dock att det finns viss utvecklingspotential i dokumentationen. Exempelvis noteras att vissa anteckningar införs sent i verksamhetssystemet (vilket vi även noterade i vår aktgranskning avseende

skyddsbedömningar, se separat kapitel om detta) samt att förkortningar som inte är lätt för en utomstående att förstå används. Kontrollen bestod i att granska fem slumpmässigt utvalda ärenden, sex gånger per år. Uppföljningen visar dock att kontroll gjorts endast tre gånger under år 2020.

Vad gäller utredningstider inom barn och unga noterades att det fanns utredningar som överskred översteg den lagstadgade tiden om fyra månader. Till följd av det höga inflödet av ärenden under hösten 2020 befarades att man under år 2021 kommer att redovisa flera utredningar som gått över lagstadgad tid. Genomförd internkontroll avseende år 2020 visade också på att 26 förhandsbedömningar överskred gränsen om 14 dagar. Den slutsats som drogs var att det finns ett behov av att se över bemanningen under semesterperioden samt rutiner för förhandsbedömning.

I socialnämndens internkontrollplan för innevarande år (2021) ingår brister i kommunikering (att föräldrar och barn/ungdomar inte förstår vad socialtjänsten kommit fram till i sin utredning eller varför ett visst beslut fattats) som ett kontrollområde. Vi kan se att även området utredningstid barn och unga fanns med i nämndens väsentlighets- och riskanalys när internkontrollplanen skulle tas fram.

I enlighet med kommunens internkontrollreglemente skedde årets första återrapportering utifrån internkontrollplanen i samband med tertialredovisning 2, vid socialnämndens sammanträde 2021-10-06. Vad gäller kontrollområdet kring ärendehantering och kommunikation konstaterades att samtliga tio granskade utredningar hade kommunicerats skriftligt samt att muntlig kommunikering hade erbjudits. I flertalet utredningar hade även muntlig kommunikering genomförts. Inga åtgärder bedömdes behöva vidtas.

Vid intervjuer beskrivs vissa arbetssätt som främjar den interna kontrollen på verksamhetsnivå, exempelvis vad gäller att säkerställa efterlevnad till lagstiftning. Exempelvis uppges det inte vara ovanligt att mottagningssekreterarna läsa varandras skyddsbedömningar, även om det inte sker på ett systematiskt sätt. Det beskrivs att det ingår i respektive handläggares roll att hålla koll på exempelvis hur man ligger till i ärendena i förhållande till lagstadgade tidsgränser. Som stöd i detta finns en möjlighet att i verksamhetssystemet lägga in en bevakning som gör att systemet "flaggar" när man närmar sig tidsgränser, men detta uppges kräva en del handpåläggning och används därför inte i någon större utsträckning.

I samband med de ärendetyngdsmätningar som tidigare nämnts går även 1:e socialsekreterare/enhetschef tillsammans med respektive socialsekreterare också igenom samtliga ärenden. Detta beskrivs fungera som en form av egenkontroll för att säkerställa att gällande bestämmelser - både vad gäller utredningstider men också andra delar av handläggningen - efterlevs. Socialsekreterarna har också så kallat metodstöd cirka en gång per vecka, där man lyfter ärenden i vilka behov av samråd

finns. Dessa träffar leds av 1:e socialsekreterare. Vid behov av stöd mellan tidpunkterna för de olika forumen bokas detta separat.

Bedömning

Sker systematiska egenkontroller av handläggning och dokumentation samt handläggningstider?

Ja.

Utifrån genomförd granskning är vår bedömning att det finns etablerade arbetssätt som kan bidra till en god intern kontroll i enskilda ärenden, främst i form av regelbundna ärendegenomgångar. Vi ser att ärendegenomgångarna med fördel skulle kunna genomföras utifrån en checklista/mall då detta kan öka systematiken kring vad som kontrolleras i samband med dessa.

Ärendehantering inklusive utredningstider omfattades av socialnämndens internkontrollplan för år 2020. För år 2021 ligger fokus på risken för brister i kommunicering, vilket också återrapporterats i enlighet med kommunens internkontrollreglemente. Även utredningstider fanns med som ett område i riskanalysen som ligger till grund för årets internkontrollplan. Trots att brister noterades under föregående år ingår inte utredningstider som en del av 2021 års plan.

Uppföljning på aggregerad nivå

Sker uppföljning på aggregerad nivå vad gäller såväl kostnadsutveckling som resultat och effekter av beslutade insatser?

Socialstyrelsen menar att en väl genomförd uppföljning bland annat kan leda till bättre kunskap om de insatser som verksamheten erbjuder och hur dessa fungerar.

lakttagelser

Vid intervjuer beskrivs att varje enhetschef upprättar tertial- och årsrapport som sedan aggregeras till förvaltnings-/nämndsövergripande rapporter. Socialnämnden tar endast del av den övergripande rapporten och inte de rapporter som tas fram på enhetsnivå. Vi kan i protokoll från socialnämndens sammanträden se att tertialrapport 1 behandlats vid nämndens sammanträde 2021-05-26 och tertialrapport 2 vid sammanträdet 2021-10-06.

Även om individ- och familjeomsorgens nettokostnadsavvikelse har minskat mellan åren 2017 och 2020 föreligger för år 2021 en prognos om underskott i förhållande till budget. I tertialrapport 2 för år 2021 framgår att individ- och familjeomsorgens prognostiserade överskridande främst beror på fler placeringar av barn. Verksamhetens omställning till att använda egna familjehem i stället för HVB-placeringar och placeringar i konsulentstödda familjehem beskrivs ha skett enligt plan. Dock har fler barn behövt placeras än föregående år, vilket det inte budgeterats för. I tertialrapporten framgår att behov av placering i de flesta fall har berott på våld i familjen. Ett arbete har påbörjats med att se över om det finns åtgärder som kan minska budgetöverskridandet. Dock har arbetsbelastningen inom flera grupper ökat jämfört med samma period 2020 och flera medarbetare ska under perioden ha visat på en ohälsosam stress. Man fortsätter med arbetet med att utveckla arbetssätt vid placering av barn och unga, matchning av placeringar samt uppföljning av placeringseffekt i syfte att förbättra

familjehemsvården och tillgången till familjehem och kontaktfamiljer. Även utvecklingen av öppenvården och det förebyggande arbetet beskrivs ha fortsatt. Detta är även i linje med socialnämndens prioriterade mål *förebyggande arbete barn och unga*. Det framhålls att nämnden behöver prioritera att analysera och omvärldsbevaka för att få fram en hållbar öppenvård som kan möta de behov som finns. En utbildning av samtliga familjepedagoger inom familjeterapi genomförs under hösten 2021. En metodstödjare är rekryterad till gruppen från och med juni 2021, för att utveckla öppenvårdsarbetet och de insatser som erbjuds. Den familjecentralsliknande verksamheten har delvis varit pausad (öppna förskolan) under perioden men prognosen är att en uppstart sker under oktober med invigning av nya lokaler för öppna förskolan etc. Det framgår också i tertialrapport 2 att barnkonventionen ännu inte är implementerad i samtliga verksamheter varför ett arbete kring detta ska genomföras.

Förutom en beskrivning av det ekonomiska och verksamhetsmässiga läget och vilka åtgärder som pågår innehåller tertialrapporten även statistik över exempelvis antalet anmälningar/ansökningar, antal pågående utredningar, antal insatser, antal Lex Sarah etc. per tertial 2. Motsvarande uppgifter för de fyra föregående åren finns med. Motsvarande statistiktabel kan vi inte finna i tertialrapport 1.

Vid intervjuer ges uttryck för en medvetenhet om kostnadsutvecklingen och att helårsbudgeten inte kommer att kunna hållas. Anledningarna framhålls främst vara den oförutsedda ökningen av antalet ärenden samt att budgetprocessen ligger tidigt vilket medfört att budgeten redan var beslutad innan den stora ökningen av behov började noteras.

Vid intervjuer förmedlas en upplevelse av att socialnämnden uppvisar ett intresse för helhetsperspektivet vad gäller ekonomi och kvalitet i frågor som rör placeringar och öppenvård. Vidare ges uttryck för nämndens ambition om att i högre grad styra resurser till öppenvård och på så sätt sänka kostnaderna för placeringar. Intervjuade framhåller svårigheterna med att "mäta" resultaten av socialtjänstens insatser till barn och unga.

Vid vår översiktliga granskning av dåvarande individnämndens och nuvarande socialnämndens protokoll från år 2020 september till och med oktober 2021 kan vi konstatera att rapportering av köpt extern vård för barn och unga skett regelbundet. Vi kan också se att rapportering av ej verkställda beslut kontinuerligt har rapporterats.

Bedömning

Sker uppföljning på aggregerad nivå vad gäller såväl kostnadsutveckling som resultat och effekter av beslutade insatser?

Delvis.

Vår granskning visar på att socialnämnden löpande följer verksamhetens kostnadsutveckling och de utmaningar som föreligger. Däremot saknas uppföljning av beslutade insatser resultat och effekter. Det hänvisas främst till svårigheter i att mäta dessa värden.

Nämnden har uttalat en riktning som innebär förstärkt öppenvård med ambitionen om att placeringarna på sikt ska kunna minska. Granskningen visar att utmaningar fortsatt kvarstår, bland annat vad gäller att klara av lagstadgade tidsgränser för handläggningen och att placeringskostnaderna överskrider de budgeterade.

Samlad bedömning

PwC har på uppdrag av de förtroendevalda revisorerna i Lilla Edets kommun genomfört en granskning av socialtjänstens barn- och ungdomsvård. Syftet med granskningen är att bedöma om:

- Socialnämnden säkerställer en ändamålsenlig handläggning av utredningar och följsamhet till handläggningstider
- Socialnämnden har en tillräcklig intern kontroll inom området.

Utifrån genomförd granskning är vår samlade bedömning att socialnämnden **inte helt** säkerställer en ändamålsenlig handläggning av utredningar och följsamhet till handläggningstider samt **inte helt** har en tillräcklig intern kontroll inom området.

Rekommendationer

Mot bakgrund av genomförd granskning vill vi rekommendera socialnämnden:

- Att säkerställa att dokumentation i journalsystemet sker så snart som möjligt efter exempelvis genomförd skyddsbedömning.
- Att vidta ändamålsenliga åtgärder för att säkerställa att utredningar slutförs inom lagstadgad tid.
- Att fortsätta att arbeta för att hitta former för systematisk uppföljning avseende resultat och effekter av beslutade insatser, då detta kan leda till än bättre kunskap om de insatser som verksamheten erbjuder och hur dessa fungerar.

Sammanfattande bedömningar utifrån revisionsfrågor

Revisionsfråga	Bedömning	
1. Finns en välfungerande organisation inkl. kompetens för att ta emot och utreda ansökningar och anmälningar avseende barn och unga?	Delvis Det finns en i huvudsak tydlig organisation och ett strukturerat flöde för att ta emot och utreda ansökningar och anmälningar rörande barn och unga. Berörda medarbetare beskrivs ha den kompetens som krävs enligt socialtjänstlagen. Vidare beskrivs det finnas tillräckliga personella resurser inom mottagningsfunktionen, utifrån rådande ärendeflöde. Det råder dock större utmaningar i den handläggargrupp som genomför själva utredningarna, dvs. de som tar över när handläggare i mottagningen beslutat om att inleda utredning avseende ett barn. Det föreligger ett visst utvecklingsbehov vad gäller en smidig tillgång till stödjande dokument såsom riktlinjer och rutiner relevanta för ärendehantering. Det är positivt att det pågår ett arbete med att tydliggöra de kompetensutvecklingssteg som kan/bör genomgå beroende på tidigare kunskap och erfarenhet.	
2. Genomförs och dokumenteras skyddsbedömning?	Ja Verksamhetens förmåga att skyndsamt genomföra skyddsbedömningar efterlever lagstiftarens krav och det finns en tydlig struktur för hur dessa ska dokumenteras.	
3. Finns en efterlevnad till lagstiftningens krav på utredningstider, inklusive beslut om förlängning av utredningstid i de fall dessa överstiger 4 månader?	Nej Det finns brister vad gäller verksamhetens förmåga att bedriva utredningar skyndsamt och på så sätt efterleva lagstiftarens krav. En majoritet av utredningarna med utredningstid som överstiger fyra månader saknar beslut om förlängning av utredningstid.	
4. Sker systematiska egenkontroller av handläggning och dokumentation samt handläggningstider?	Ja Det finns etablerade arbetssätt som kan bidra till en god intern kontroll i enskilda ärenden, främst i form av regelbundna ärendegenomgångar. Ärendegenomgångarna med fördel skulle kunna genomföras utifrån en checklista/mall då detta kan öka systematiken kring vad som kontrolleras i samband med dessa.	

Ärendehantering inklusive utredningstider omfattades av socialnämndens internkontrollplan för år 2020. För år 2021 ligger fokus på risken för brister i kommunikering, vilket också återrapporterats i enlighet med kommunens internkontrollreglemente. Även utredningstider fanns med som ett område i riskanalysen som ligger till grund för årets internkontrollplan. Trots att brister noterades under föregående år ingår inte utredningstider som en del av 2021 års plan.

5. Sker uppföljning på aggregerad nivå vad gäller såväl kostnadsutveckling som resultat och effekter av beslutade insatser?

Delvis

Socialnämnden följer löpande verksamhetens kostnadsutveckling och de utmaningar som föreligger. Däremot saknas uppföljning av beslutade insatser resultat och effekter. Det hänvisas främst till svårigheter i att mäta dessa värden. Nämnden har uttalat en riktning som innebär förstärkt öppenvård med ambitionen om att placeringarna på sikt ska kunna minska. Granskningen visar att utmaningar fortsatt kvarstår, bland annat vad gäller att klara av lagstadgade tidsgränser för handläggningen och att placeringskostnaderna överskrider de budgeterade.

2021-12-20

Fredrik Carlsson

Erika Brolin

Uppdragsledare

Projektledare

Denna rapport har upprättats av Öhrlings PricewaterhouseCoopers AB (org nr 556029-6740) (PwC) på uppdrag av Lilla Edets kommun enligt de villkor och under de förutsättningar som framgår av projektplan från 2021-04-26. PwC ansvarar inte utan särskilt åtagande, gentemot annan som tar del av och förlitar sig på hela eller delar av denna rapport.